

פרק 16 ניכוי מס במקור

נכתב ונערך על עינת מליאר, יועצת מס ונטע בקר, עו"ד

תוכן עניינים

עמוד	
254	16.1 מבוא.....
257	16.2 ניכוי מס במקור מתשלום משכורת ושכר עבודה.....
258	16.3 ניכוי מס במקור משכר המשולם לעובד זר.....
259	16.4 היטל על העסקת עובדים זרים.....
259	16.5 ניכוי מס במקור מתשלום סוגי שכר מסויימים - שכר אמנים, שכר בוחנים, שכר מרצים, שכר מעניקי שירותי משרד, שכר דירקטורים ושכר ספורטאים.....
260	16.6 ניכוי מס במקור משכר דירקטורים.....
261	16.7 ניכוי מס במקור מתשלומים בעד שירותים או נכסים.....
262	16.8 ניכוי מס במקור מתשלום בשל הימורים, הגרלות או פעילות נושאת פרסים.....
263	16.9 ניכוי מס במקור מריבית ודיבידנד לאור תיקון 147 לפקודה.....
265	16.10 הטבות לחברת הפקות ישראלית במסגרת החוק לעידוד הפקת סרטים בישראל - חוזר ניכויים מיום 26 באפריל 2009.....
	בהקשר זה ראה גם:
302	17.18 ניכוי מס במקור מתשלומים לתושבי חוץ ואמנות למניעת כפל מס.....

16. ניכוי מס במקור

16.1 מבוא

1. כללי

ניכוי מס במקור הינו דרך לגביית מס על ידי העברת מס לשלטונות המס ממקבל התשלום ישירות ע"י המשלם לו.

סעיפים 162-168 לפקודת מס הכנסה עוסקים בחיוב ובנהלים בדבר ניכוי מס במקור מהכנסת עבודה והכנסות אחרות.

סעיף 162 עוסק בקיזוז המס שנוכה על ריבית ודיבידנד. על פי החב"ק (קובץ הפרשנות של מס הכנסה) עולה כי בעת עריכת שומה לנישום שהכנסתו כוללת ריבית על איגרות חוב או דיבידנד, יקוזז המס שנוכה במקור מריבית או מדיבידנד על-ידי החברה המשלמת כנגד המס שהוא חייב בו על כלל הכנסתו.

על-מנת להתיר את הקיזוז, יש לוודא שהדיבידנד או הריבית הוצהרו בסכומי ברוטו, כלומר, לפני הניכוי במקור.

עלה סכום המס שנוכה במקור על המס המגיע על-פי שומה מהכנסתו הכוללת של בעל המניות או איגרות החוב, יוחזר לו עודף המס.

סעיף 163 לפקודה מעניק הקלה ממס על דיבידנד שמקבל אדם מחברה שאינה תושבת ישראל, אך יש לה הכנסות חייבות במס בישראל. ההקלה הינה על חלק הדיבידנד שהתקבל שניתן לייחסו לחלק בהכנסה שבגינה שילמה החברה מס על פי הפקודה.

סעיף 164 לפקודה מטיל חובת ניכוי במקור על כל אדם המשלם או האחראי על תשלום של ההכנסות המפורטות בסעיף.

הסעיף מטיל את החובה לנכות מס בעת תשלום הסכומים הבאים: הכנסת עבודה, מענק פרישה או מוות שאינו פטור לפי סעיף 9(א7), הכנסה לפי סעיף 2(5), השתכרות או רווח שמקורם בהימורים, הגרלות או פעילות נושאת פרסים כאמור בסעיף 2א', סכום המתקבל מהיוון קיצבה שאינו פטור לפי סעיף 9א' או 9ב', סכומים ותשלומים שחל עליהם סעיף 18(ב), תמורה כמשמעותה בסעיף 88, וכן כל הכנסה אחרת שקבע שר האוצר.

במסגרת תיקון 147 לפקודה הוספה לסעיף חובת ניכוי במקור גם מתשלום של הכנסה חייבת שהעבירה קרן להשקעות במקרקעין כהגדרתה בסעיף 2א64 לבעלי מניותיה, או של ריבית או דיבידנד. **תחולת תיקון 147 לפקודה הינה מיום 1.1.2006.**

בגין ה"הכנסה האחרת" שלגביה יש לנכות במקור נקבעו צווים והותקנו תקנות ספציפיות לפי סוגי ההכנסות. תקנות לניכוי במקור ממשכורת ושכר עבודה אינן מלוות בצו מאחר שחובת ניכוי במקור עבורן נקבעה במפורש בסעיף זה.

הצווים והתקנות נחלקים ל - 2 קבוצות עיקריות:

א. צווים ותקנות ספציפיים לגבי סוגי תשלומים מסויימים כדלהלן:

(1) בעלי הכנסה מעבודה בחוץ לארץ.

(2) שכר סופרים.

(3) עמלת ביטוח.

- (4) שכר אמנים, בוחנים, מרצים, מעניקי שירותי משרד, שכר ספורטאים ושכר דירקטורים.
- (5) עבודות בנייה והובלה.
- (6) עבודות הלבשה, מתכת, חשמל, אלקטרוניקה והובלה.
- (7) תשלום בעד פגיעה בעבודה ושירות מילואים.
- (8) עיבוד ומסחר ביהלומים ואבנים יקרות אחרות.
- (9) עבודה חקלאית או תוצרת חקלאית.
- (10) סכומים ששולמו למעביד מאת קופת-גמל.
- (11) משכורת ושכר עבודה.
- (12) סכומים ששולמו לבעל שליטה.
- (13) סכומים ששולמו מקרן השתלמות.
- (14) שכר עובד פושט רגל או חברה בפירוק.
- (15) דמי שכירות.
- (16) תשלום בשל הימורים, הגרלות או פעילות נושאת פרסים.
- (17) ניכוי מריבית מדיבידנד ומרווחים מסויימים.
- (18) תמורה או תשלום או רווח הון במכירת נייר ערך או בעסקה עתידית.
- (19) דמי השאלת נייר ערך.
- (20) תשלומים בשוק ההון אשר הצו והתקנות שהותקנו בגינם בוטלו מיום 1.1.2006 לאור ביטול חלק ה-3 לפקודה:
  - (א) מכירת נייר ערך זר;
  - (ב) תשלומים ששולמו לבעל יחידה בקרן נאמנות.

ב. צו מס הכנסה (קביעת תשלומים בעד שירותים או נכסים כהכנסה), התשל"ז - 1977

הצו והתקנה לפי סעיף ב' לעיל מהווים תקנת סל הכוללת בתוכה את כל סוגי התשלומים השונים שלא חלה עליהם חובת ניכוי במקור מכח הצווים והתקנות הספציפיים.

ניכוי במקור מתשלומים עבור שירותים או נכסים ייעשה רק אם הסכום ששולם לאותו מקבל עולים על סך של 4,440 ש"ח בשנה (נכון לשנת 2009).

סעיף 165 לפקודה קובע כי המס שנוכה במקור יקוזז כנגד המס שיוטל על הכנסתו החייבת של מקבל התשלום. במידה ונוכה במקור מס ביתר תוחזר יתרת המס העודפת.

סעיף 166 לפקודה קובע כי מנכה המס, חייב להעביר לפקיד השומה את המס שנוכה במועד שנקבע בתקנות ולהגיש לו באותו מועד דוח כפי שנקבע.

מעביד או מנכה יגיש דוח (טופס 126) לגבי תשלום הכנסת עבודה לעובד ודוח (טופס 856) לגבי תשלום "הכנסה חבת ניכוי" כהגדרתה בסעיף. בעקבות תיקון 161 לפקודה ובהתאם להודעת רשות המסים מיום 5.3.09, החל מהדוחות לשנת 2007, יוגשו דיווחים כאמור באופן מקוון בצרוף הצהרה בטופס שקבע המנהל וכן פלט חתום של הדוח האמור. המועד שנקבע בסעיף הינו עד ליום 30 באפריל שלאחר שנת המס שלגביה מוגש הדוח.

יש לציין כי מי שניכה במקור ולא העביר את המס למס הכנסה עובר עבירה פלילית. בעניין זה ראה ת"פ 1223/04 ב.א. שקמה ואח' בית משפט השלום באר שבע.

סעיף 167 לפקודה מסמיך את פקיד השומה לערוך שומה לפי מיטב השפיטה במקרים בהם לא נוכה מס במקור המתחייב מסעיף 164 לפקודה, או לא נמסר דוח כנדרש בסעיף 166 לפקודה או שנמסר דוח אך לפקיד השומה טעמים סבירים להניח שהדוח אינו נכון. דין שומה זו הינו כדין שומה לפי סעיף 145 לפקודה.

סעיף 167(ב) לפקודה קובע כי פקיד השומה רשאי לשום לפי מיטב השפיטה גם כאשר לאדם שמהכנסתו צריך היה לנכות את המס נעשתה שומה או ניתן צו שאינם ניתנים עוד להשגה או לערעור לגבי השנה אליה מתייחס הדוח, אם השומה או הצו לא כללו את ההכנסה שממנה צריך היה לנכות.

סעיף 168 לפקודה קובע כי נישום החולק על נכונות השומה שהומצאה לו על פי סעיף 167 לפקודה רשאי למסור תוך שבועיים השגה בכתב לפקיד השומה. הוראות סעיפים 158-150 לפקודה יחולו כאילו הוגשה ההשגה לפי אותם סעיפים.

עוד קובע הסעיף כי המס שנקבע לפי שומה בצו לפי סעיף 152(ב) לפקודה או בערעור לפי סעיף 153 לפקודה ישולם תוך שבעה ימים מיום מסירת הודעת השומה, או מיום מתן הצו או פסק הדין.

סעיף 170 לפקודה קובע כי כל מי שמשלם לאדם שאינו תושב ישראל הכנסה חייבת שאינה הכנסה שממנה נוכה במקור לפי סעיף 164 לפקודה, חייב לנכות מההכנסה מס של 25 אגורות לכל שקל אם מקבל התשלום הוא יחיד, ומס בשיעורים המופיעים בסעיפים 126 ו-127 אם המקבל הוא חבר בני אדם.

פקיד השומה רשאי לאשר אחוז מס מופחת או לפטור מניכוי במקור במידה והוכח לו כי המס שולם או ישולם בדרך אחרת.

במסגרת תיקון 147 לפקודה הוסף לסעיף 170(ג) הקובע הוראות בנוגע לחבות ניכוי המס במקור בגין תשלומים של קרן להשקעות במקרקעין לתושב חוץ שהינו בעל מניות בקרן, על פי סעיף 4א64 לפקודה. תחולת סעיף זה הינה מיום 1.1.2006.

2. חובת ניכוי המס במקור

על פי החב"ק (קובץ הפרשנות של מס הכנסה) יש לנכות מכל תשלום החייב בניכוי מס הכנסה במקור את המס בשיעור שנקבע בפקודה או בתקנות. שיעור המס שיש לנכות מתשלום כלשהו הוא השיעור שהינו בתוקף ביום התשלום. אין להתייחס לתקופה שבעדה משתלמת ההכנסה.

יש לנכות את המס מהתשלום הכולל, לרבות החזרי הוצאות. מס ערך מוסף ששולם לנותן שירות נחשב כחלק מהתשלום שקיבל ויש לנכות ממנו מס הכנסה במקור. כל מי שחלה עליו חובת הניכוי במקור חייב בביצוע הניכוי, הן מתשלומים על חשבונו והן מתשלומים על חשבון אדם אחר.

2.1 פטורים והקטנת שיעור הניכוי במקור

נישומים, שהמס שיש לנכותו על-פי התקנות גבוה משיעור המס שיחול, לדעתם, על הכנסתם, רשאים לפנות לפקיד השומה לקבלת אישור בדבר ביטול או הפחתה של שיעור הניכוי החל על הכנסתם. המשלם יפעל לפי אישור זה ובכפוף לסוג האישור שניתן (כללי או משלם ספציפי או לסוג הכנסה מסוים).

2.2 אישור למקבל, הקטנת מקדמות וקיזוזים

לאחר כל תשלום וניכוי במקור, חייב המשלם לתת למקבל אישור על הסכום ששולם לו ועל הסכום שנוכה ממנו. על סמך אישור זה, יפחית המקבל את הניכויים מהמקדמות השוטפות שהוא חייב לשלם.

המשלם חייב להגיש למס הכנסה דוח שנתי, טופס 856 (וזאת במסגרת המועד שנקבע בסעיף 166 שפורט לעיל), המרכז בתוכו את פירוט כל מקבלי התשלומים מהמשלם, מספר ח.פ. שלהם, הסכום הכולל אשר שולם להם במהלך השנה והאם נוכה מס במקור. כמו כן, למקבל התשלום ממנו נוכה מס במקור ינתן אישור שנתי על ניכויים שנוכו לו במקור. בעקבות תיקון 161 לפקודה ובהתאם להודעת רשות המסים מיום 5.3.09, יוגש טופס 856 לרשויות המס באופן מקוון בלבד.

להלן מובאות דוגמאות לניכויים במקור מסוגי תשלומים נפוצים:

16.2 ניכוי מס במקור מתשלום משכורת ושכר עבודה

פקודת מס הכנסה והתקנות שהותקנו על פיה מחייבות לנכות במקור בעת תשלום "משכורת" ו"שכר עבודה" מהגדרתם בתקנות. סעיף 5(א) לתקנות מס הכנסה ומס מעסיקים (ניכוי ממשכורת ומשכר עבודה ותשלום מס מעסיקים), התשנ"ג-1993 (להלן: "התקנות"), קובע כי מעביד (כל מי שמשלם משכורת במישרין או בעקיפין) המשלם לעובד (יחיד המקבל משכורת, "משכורת חלקית" או "משכורת בעד משרה נוספת" מהגדרתם בתקנות שעליה הצהיר העובד בטופס 101 או משכורת (רגילה/חודשית) כאשר העובד לא מילא טופס 101 או שלא מילא את הסעיף העוסק בפרטים על הכנסות אחרות, ינכה ממנה בעת התשלום מס בשיעור המירבי הקבוע בסעיף 121 לפקודה (בשנת המס 2009 - 46%).

לשם מניעת ניכוי יתר במקרים שבהם לא מגיע העובד לחבות מס בשיעור של 46%, יש לערוך תיאום ניכויים באחת מן הדרכים כדלהלן:

א. **תאום על ידי המעביד** - בהסכמת העובד והמעביד, ניתן לערוך תאום מס על ידי המעביד ללא צורך בהפניה לפקיד השומה. העובד יצהיר לפני אחד המעבידים על כל סך הכנסותיו ממקורות אחרים וכן על ניכויי המס הנעשים על ידי משלמים אחרים, וימציא תלושי משכורת או מסמכים אחרים להוכחת נתונים אלה.

המעביד יקבע, לפי לוח הניכויים, את סך כל המס המגיע על כלל הכנסתו של העובד, יפחית מסך כל ההכנסה את המס שנוכה על ידי משלמים אחרים, וינכה מהשכר שהוא משלם את יתרת המס המגיעה.

תיאום מס על ידי המעביד מותנה באישור מוקדם שיקבל המעביד מפקיד השומה לבצע תיאומי מס עבור עובדיו.

ב. **תיאום מס על ידי פקיד השומה** - העובד ימציא לפקיד השומה טופס 116 הכולל הצהרה מפורטת על סך הכנסותיו ויבקש לקבוע את שיעור ניכוי המס.

כרטיס עובד - טופס 101

(1) עובד, למעט עובד יומי, ולמעט עובד זר, חייב למלא בכרטיס העובד (טופס 101) את כל הפרטים, במועדים אלה:

(א) **תוך שבוע** ימים מיום שהתחיל לעבוד אצל מעבידו או ביום שקיבל את משכורתו לראשונה ממעבידו, הכל לפי המועד המוקדם יותר.

(ב) **ביום אחד בינואר** של כל שנה שלאחר מכן.

(2) עובד המקבל משכורת בעד עבודה נוספת, חייב להצהיר אצל אחד המעבידים כי הוא מקבל משכורת בעד עבודה של יותר מחמש שעות במקום נוסף או שהוא מקבל קיצבה חייבת מס.

(3) מעביד חייב לדרוש כרטיס עובד מכל עובד שאינו עובד יומי, או עובד זר, במועדים המפורטים בסעיף (1) לעיל.

(4) חל שינוי באחד הפרטים המפורטים בכרטיס העובד (טופס 101), חייב העובד להודיע על כך למעבידו תוך שבוע ימים מתאריך השינוי.

כמו כן, על פי תקנה 2(ה) לתקנות רשאי הנציב לאשר למעביד להימנע ממילוי כרטיס עובד מדי שנה וזאת בהתאם לתנאים שקבע כפי שפורסמו על ידי נציבות מס הכנסה.

16.3 ניכוי מס במקור משכר המשולם לעובד זר

בשנת 2003 תוקנו התקנות בכל הקשור לעובדים זרים. עיקר התיקון מתייחס להעסקת עובדים זרים במשק בית פרטי.

1. הגדרות

"עובד זר" - כהגדרתו בחוק עובדים זרים (איסור העסקה שלא כדין והבטחת תנאים הוגנים), התשנ"א-1991, אשר משולמת לו משכורת לעובד זר.

"משכורת לעובד זר" - משכורת המשולמת לעובד זר על ידי יחיד, במשק ביתו הפרטי.

2. הוראות הניכוי במקור החלות על מעביד המשלם משכורת לעובד זר

תקנה 3(ד) לתקנות קובעת כי במידה ומדובר בעובד זר תושב ישראל, ינוכה המס במקור על פי הכללים החלים על תושבי ישראל כמפורט בתוספות א' או ב' לתקנות, ואילו במידה והעובד הזר הינו תושב חוץ, אזי ניכוי המס במקור יהיה בהתאם לתוספת ג' שהוספה לתקנות.

3. טפסים ודיווח

חובת מילוי טופס 101 אינה חלה על עובד זר.

על פי תקנה 11(ד), מעביד המשלם משכורת לעובד זר, יגיש לפקיד השומה עד ה-15 בכל חודש אי זוגי דין וחשבון בטופס 102, על מספר העובדים הזרים ששילם להם משכורת לעובד זר, בתקופה שבין ה-14 בחודש האי זוגי הקודם עד ה-13 בחודש הדיווח, על סכום המשכורת לעובד הזר ששילם בתקופה האמורה, בין אם נוכה ממנה מס ובין אם לאו, ועל סכום המס שניכה לפי תקנה 3 באותה תקופה, וישלם באותו מועד את סכום המס שניכה כאמור.

תקנה 12(ה) לתקנות הנ"ל קובעת כי חובות הרישום בטופס 101 והגשת טופס 126, לא יחולו על מעביד המשלם משכורת לעובד זר.

על פי תקנה 13(ד) מעביד ששילם משכורת לעובד זר, בין אם ניכה ממנו מס ובין אם לאו יתן לעובד אישור על המשכורת ששילם ועל המס שנוכה, עד ל-31 במרץ של כל שנה לגבי שנת המס הקודמת שבה שולמה לעובד הזר המשכורת. אם העובד חדל להיות מועסק - ינתן האישור באותו יום.

4. הבהרות נוספות

מועד הדיווח הראשון לעניין זה היה ביום 15.9.2003.

השינוי מתייחס למעסיקים יחידים במשק ביתם בלבד. לא חל שינוי בהוראות הדיווח והניכוי ביחס לעובדים זרים המועסקים במסגרת עסקית (חברות, חברות כח אדם, יחידים וכדומה), למעט במקרה שחברת כח אדם, מפנה עובד זר לעבודה במשק בית פרטי, ועל פי ההסכם העובד יקבל משכורת גם ממעסיקו הבית הפרטי וגם מחברת כח האדם - חובה לערוך תאום מס.

משקי בית פרטיים, המעסיקים כדן עובדים זרים בסיעוד, לא ינכו מס הכנסה במקור משכר המשולם על ידם לאותם עובדים זרים. משמעותה של העסקה כדן היא כי עובדים קיבלו אשרות כניסה ורישיון לשיבת ביקור למטרת עבודה, ובידי המעסיק נמצא אישור רשמי להעסקת אותו עובד מסויים.

לעומת זאת, חובת הניכוי במקור תמשיך לחול על חברות המעסיקות עובדים זרים, כחברות סיעוד וחברות כח אדם, גם אם העובדים הזרים מופנים על ידן לעבודה בסיעוד במשק בית, וכן תחול חובת ניכוי במקור על מעסיקי עובדים זרים בסיעוד במסגרות אחרות שאינן משקי בית פרטיים כבתי חולים ובתי אבות.

16.4 היטל על העסקת עובדים זרים

בחוק להבראת כלכלת ישראל מחודש יולי 2003, נקבע היטל על העסקת עובדים זרים בגובה 8% מהכנסת עבודה ששולמה להם, ההיטל ישולם עבור הכנסות עבודה מחודש יולי 2003 ואילך. החל מראשית שנת 2006 ואילך שיעור ההיטל הינו 10%.

חובת תשלום ההיטל תחול על כל משלם הכנסת עבודה, לרבות מי שדינו לעניין תשלום מסים כדן המדינה (להלן: "המעסיק"), לעובד זר. חובת תשלום ההיטל לא תחול לגבי עובד זר שהוא תושב יהודה, שומרון ועזה, שאינו אזרח ישראלי כהגדרתו בסעיף 3א לפקודה; עובד זר המועסק כדן בישראל והוא אזרח מדינה הגובלת בישראל והיוצא את ישראל בתום יום העבודה למקום מגוריו באותה מדינה ועובדים זרים המועסקים כדן במתן טיפול סיעודי. עובד סיעודי ייחשב כמועסק כדן אם יש בידיו אשרת עבודה תקיפה בישראל ממשרד הפנים, ובידי המטופל אישור משירות התעסוקה, המתייחס לאותו עובד מסויים.

יודגש כי ההיטל יחול על העסקת כל עובד זר, למעט הקבוצות שפורטו לעיל, בין אם הוא עובד חוקי ובין אם לאו, ובין אם הוא "מומחה" ובין אם לאו.

על פי החוק, לא ינוכה ההיטל, במישרין או בעקיפין, מהכנסת העובד הזר.

המעבידים ידווחו על ההיטל בטופס 102 בסוג ניכוי 109, לרבות מעבידים החייבים במס מעסיקים. מעבידים המנכים מס במקור יוכלו לדווח על גבי טופס 102ז' גם על ההיטל.

אין להקטין את עלויות השכר על פי סעיף 12 לחוק אזור סחר חופשי באילת בגין ההיטל על העסקת עובדים זרים, מאחר ואינו מס הכנסה.

ההיטל יחול על כל הכנסת עבודה ששולמה לרבות שווי רכב ורדיו טלפון נייד צמודים.

16.5 ניכוי מס במקור מתשלום סוגי שכר מסויימים - שכר אמנים, שכר בוחנים, שכר מרצים, שכר מעניקי שירותי משרד, שכר דירקטורים ושכר ספורטאים

אדם (למעט יחיד המשלם שכר כאמור שלא בתחום עסקו או משלח ידו) המשלם:

א. שכר אמנים, שכר בוחנים, שכר מרצים, שכר מעניקי שירותי משרד או שכר דירקטורים - ינכה משכר זה מס בשיעור המס השולי המקסימלי ליחיד (46% נכון לשנת 2009).

ב. שכר ספורטאים - ינכה משכר זה מס בשיעור של 30%.

אלא אם כן הציג נותן השירות אישור בכתב מאת פקיד השומה בדבר ניכוי מס במקור בשיעור מופחת או בדבר פטור מניכוי מס במקור.

לפירוט הגדרות השכר כאמור, ראה צו מס הכנסה (קביעת סוגי שכר כהכנסה), התשכ"ז-1967 (להלן: "הצו").

מן הראוי לציין, כי הגדרת "שכר מעניקי שירותי משרד" בצו קובעת:

"**שכר מעניקי שירותי משרד**" - סכומים המשתלמים למקבל על ידי חייב, לרבות החזר הוצאות ולרבות מס ערך מוסף על פי חוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975, **בעד תרגום בכתב או בעל פה, כתבנות, ניהול חשבונות, תכנון או תכנות למחשבים או למיכון**, בין בכסף ובין בשווה כסף, בין בתשלומים חד-פעמיים ובין בתשלומים תקופתיים, **למעט** תשלומים שעליהם חלה חובת הניכוי לפי תקנות ניכוי ממשכורת." (ההדגשות אינן במקור פ.ק.).

16.6 ניכוי מס במקור משכר דירקטורים

כללי

כידוע, במסגרת החובות המוטלות על חברות בע"מ נקבעה, בין השאר, בחוק החברות החובה למנות דירקטורים.

בסעיף 219 לחוק החברות (החדש) נקבע כי בחברה פרטית יכהן **לפחות דירקטור אחד**, ואילו בחברה ציבורית יכהנו לפחות **שני דירקטורים חיצוניים**.

בעבר פורסמו ידיעות בדבר מקרים בהם דירקטורים השתמטו מחבות במס בגין תשלומים שקיבלו תמורת שירותיהם לחברות, וזאת בטענות שונות כי לא ידעו שזוהי הכנסה חייבת בידם או כי חשבו ששיעור הניכוי במקור מהתמורה מהווה את חבות המס הסופית. ברשימה זו נעמוד על השלכות המס הצפויות בגין תשלומי שכר לדירקטורים.

התמורה המתקבלת בידי הדירקטור בגין שירותיו מהווה בידי הכנסה לצרכי מס הכנסה מכ סעיפים 12(1) (משלח יד) או 2(10) לפקודה, ולעניין ביטוח לאומי נקבע כי שכר דירקטורים הינו בגדר מבוטח שאינו עובד ואינו עובד עצמאי בגין הכנסה זו.

בצו מס הכנסה (קביעת סוגי שכר כהכנסה), התשכ"ז-1967 (להלן: "הצו"), נקבעה הגדרת "שכר **דירקטורים**" בזו הלשון:

"סכומים המשתלמים למקבל על ידי חייב, **לרבות החזר הוצאות ולרבות מס ערך מוסף** על פי חוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975, **בעד כהונה כדירקטור בחברה**, בין בכסף ובין בשווה כסף, בין בתשלומים חד פעמיים ובין בתשלומים תקופתיים, **למעט** תשלומים שעליהם חלה חובת ניכוי לפי תקנות ניכוי ממשכורת." (ההדגשות אינן במקור פ.ק.).

"**מקבל**" מוגדר בצו, כאדם המקבל שכר דירקטורים בין עבורו ובין עבור אדם אחר, ואילו "**חייב**" מוגדר כאדם המשלם שכר דירקטורים בין על חשבונו הוא ובין מטעמו על חשבונו של אדם אחר, בין במישרין ובין בעקיפין, למעט יחיד המשלם שכר כאמור שלא בתחום עסקו או משלח ידו.

הגדרת שכר דירקטורים אינה חלה על תשלום שכר לדירקטור בחברה "שהיא בשליטתם של לא יותר מחמישה בני אדם" כמשמעותה בסעיף 76 לפקודה, שהינו בעל שליטה כמשמעותו בסעיף 32(9) לפקודה באותה חברה, אשר לגביו חלה חובת ניכוי לפי תקנות מס הכנסה ומס מעסיקים (ניכוי ממשכורת ומשכר עבודה ותשלום מס מעסיקים), התשנ"ג-1993.

הגדרת "**משכורת**" בתקנות ניכוי ממשכורת, כוללת תשלומים שמשלמת חברת מעטים לדירקטור אשר הינו בעל שליטה בה. במקרה זה, ובהתאם לתקנה 6(ב) לתקנות דלעיל, חלה על המעביד בעת התשלום חובת ניכוי מס בשיעור המירבי הקבוע בסעיף 121 לפקודה (בשנת המס 2009 - 46%).

לאור האמור, במקרים בהם מקבל המשלם מהדירקטור **חשבונית מס**, על המשלם לנכות מס במקור בשיעור 46% מכל הסכום המשתלם, לרבות מס ערך מוסף.

בנוסף נקבע בתקנות דלעיל, כי במקרים בהם התשלום, כולו או חלקו, הינו בשווה כסף, יקבע ה"חייב" לצורך הניכוי את סכום התשלום כפי **שעלה לו או לפי מחיר השוק, לפי הגבוה**.

למען הסר ספק, יובהר כי פקיד השומה רשאי להורות בכתב ל"חייב", כי ניכוי המס לפי התקנות **יוקטן או יבוטל** (בדרך כלל הקטנה כאמור אינה חלה על תשלומים בשווה כסף), אם פקיד השומה סבור כי עלול להתהוות עודף מניכוי המס. כתוצאה מכך, נראה כי הדירקטור יידרש להגיש דוח מס שנת.

חוק עסקאות גופים ציבוריים

בנוסף כאשר מדובר בדירקטור המכהן **בחברה ציבורית**, חל חוק עסקאות גופים ציבוריים, התשל"ו-1976, הקובע כי גוף ציבורי לא יתקשר ב"עסקה" כהגדרתה בחוק מע"מ עם תושב ישראל (למעט עסקה שמחירה אינו עולה על סכום של 4,440 ש"ח, נכון לשנת 2009), אלא אם הומצא על ידי נותן השירות (הדירקטור) לגוף הציבורי אישור **ניהול פנקסי חשבונות** או פטור מלנהלם לפי חוק עסקאות גופים ציבוריים, אשר ניתן על ידי **פקיד מורשה** (פקיד שומה או מנהל המכס ומע"מ), רואה חשבון או יועץ מס.

16.7 ניכוי מס במקור מתשלומים בעד שירותים או נכסים

צו מס הכנסה (קביעת תשלומים בעד שירותים או נכסים כהכנסה), התשל"ז-1977 (להלן: "הצו") קובע חבות בניכוי מס במקור מ"תשלומים בעד שירותים או נכסים" המשולמים על ידי הגופים המפורטים כדלהלן:

1. מוסדות כספיים, המדינה, חברות ממשלתיות, רשויות המדינה ורשויות מקומיות, בתי חולים וכו' חייבים בניכוי מס במקור מתוקף צו זה ללא קשר למחזור.
2. חברה החייבת בחובת ניהול מערכת חשבונות כפולה או חברה או חברת בת שמחזור עסקיהן ביחד, או של כל אחת מהן לחוד, עלה על הסכום הנקוב לגבי שנת מס פלונית כמפורט בתוספת א', למעט חברת-בת שמחזור עסקיה לא עלה על הסכום הנקוב לגבי אותה שנת מס פלונית כמפורט בתוספת ב', וכן מי שחייב בחובת ניהול מערכת חשבונות כפולה או מי שמחזור עסקיו בשנת המס 1988 או לאחר מכן עלה על הסכום הנקוב בתוספת א'.

לעניין זה -

"**חובת ניהול מערכת חשבונות כפולה**" - חובה לנהל מערכת חשבונות לפי שיטת החשבונאות הכפולה, כפי שנקבעה בהוראות מס הכנסה (ניהול פנקסי חשבונות) (מס' 2), התשל"ג-1973, או בהוראות מס הכנסה (ניהול פנקסי חשבונות ע"י מוסד), התשנ"ב-1992.

3. שותפות שאחד או יותר מהשותפים בה הוא חבר-בני-אדם החייב בניכוי במקור לפי הצו.

בהתאם לסעיף 2א לצו, ממועטים מהגדרת "תשלומים בעד שירותים או נכסים" סוגי התשלומים הבאים:

- (1) תשלומים שמשלמים יחיד, שותפות של יחידים או חברה שאינה חברת אם או חברת בת, אם בכל אחת משלוש שנות המס שקדמו לשנת המס שלפני שנת המס בה משתלם התשלום לא עלה מחזור עסקיהם על הסכום הנקוב בתוספת א' ושלא היו חייבים בחובת ניהול מערכת חשבונות כפולה;
- (2) תשלומים שמשלמת חברה שהיא חברת אם או חברת בת, אם בכל אחת משלוש שנות המס שקדמו לשנת המס שלפני שנת המס בה משתלם התשלום, לא עלה מחזור העסקים של חברת האם יחד עם כל חברות הבת שלה, או חברת הבת יחד עם חברת האם שלה, לפי העניין, על הסכום הנקוב בתוספת א' ושלא היתה חייבת בחובת ניהול מערכת חשבונות כפולה;
- (3) תשלומים שמשלם מוסד ציבורי, אם בכל אחת משלוש שנות המס שקדמו לשנת המס שלפני שנת המס שבה משתלם התשלום, לא עלה מחזור עסקיו

על הסכום הנקוב בתוספת ג' אלא אם כן העסיק בכל אחת משנות המס כאמור, למעלה מ-10 מועסקים."

על פי החב"ק (קובץ הפרשנות של מס הכנסה), להלן טבלה לדוגמא, המציגה את החבות של משלם לנכות מס במקור בגין שירותים ונכסים:

שנה	א	ב	ג	ד
1996	לא חייב בכפולה	לא חייב בכפולה	לא חייב בכפולה	לא חייב בכפולה
1997	לא חייב בכפולה	לא חייב בכפולה	לא חייב בכפולה	חייב בכפולה
1998	לא חייב בכפולה	לא חייב בכפולה	לא חייב בכפולה	לא חייב בכפולה
1999	חייב בכפולה	חייב בכפולה	לא חייב בכפולה	לא חייב בכפולה
2000	חייב בכפולה	חייב בכפולה	חייב בכפולה	חייב בכפולה
	↓	↓	↓	↓
	לא חייב בניכוי במקור	לא חייב בניכוי במקור	לא חייב בניכוי במקור	חייב בניכוי במקור
2001	חייב בכפולה	לא חייב בכפולה	חייב בכפולה	חייב בכפולה
	↓	↓	↓	↓
	חייב בניכוי במקור	לא חייב בניכוי במקור	לא חייב בניכוי במקור	חייב בניכוי במקור

16.8 ניכוי מס במקור מתשלום בשל הימורים, הגרלות או פעילות נושאת פרסים

במסגרת חוק התוכנית הכלכלית להבראת כלכלת ישראל (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנות הכספים 2003 ו-2004), התשס"ג-2003 (להלן: "חוק התכנית הכלכלית"), הוסף סעיף 2א לפקודה הקובע כי השתכרות או רווח של אדם **תושב ישראל**, שהופקו או נצמחו בישראל או מחוצה לה, וכן השתכרות או רווח של אדם **תושב חוץ** שהופקו או נצמחו בישראל, שמקורם בהימורים, בהגרלות או בפעילות נושאת פרסים, יראו לענין הפקודה כהכנסה ויבואו בחשבון בקביעת רווחיו או הכנסתו, למעט לענין קיזוז הפסדים.

יחד עם זאת, נקבע כי הוראות הסעיף לא יחולו על כל אחד מאלה:

- א. השתכרות או רווח שהם הכנסה ממקור אחר על פי הפקודה.
- ב. השתכרות או רווח מפרסים שניתנו במסגרת אישית.
- ג. השתכרות או רווח מהגרלות או פרסים שנקבעו על ידי שר האוצר באישור ועדת הכספים של הכנסת.

במקביל הוסף סעיף 289(2) לפקודה המאפשר לשר האוצר לפטור ממש השתכרות או רווח כאמור, בתנאים מסויימים.

בנוסף, הוסף לפקודה סעיף 124ב לפקודה, הקובע כי שיעור המס על ההכנסה לפי סעיף 2א יהיה 25%, בלא זכאות לפטור, להנחה, לניכוי, לזיכוי או לקיזוז כלשהם, למעט פטור לפי סעיף 289(2) לפקודה או ניכוי בשל הוצאות הכרוכות בדיווח ובתשלום לפי סעיף 1117(1) לפקודה.

תחולת הוראת התיקון הינה על השתכרות או רווח שהופקו או שנצמחו ביום 1 ביולי 2003 או לאחריו.

להלן ההוראות שנקבעו בנוגע לניכוי מס במקור ודיווח על הכנסה כאמור:

1. ניכוי מס במקור בשיעור של 25%

תקנות מס הכנסה (ניכוי מתשלום בשל הימורים, הגרלות או פעילות נושאת פרסים), התשס"ג-2003, מטילות חובה על אדם, המשלם תשלום המהווה השתכרות או רווח, שמקורם בהימורים, הגרלות או בפעילות נושאת פרסים, לנכות במקור מס בשיעור של 25%. לענין זה, אדם הינו למעט יחיד המשלם תשלום כאמור שלא בתחום עסקו או משלח ידו.

היה התשלום, כולו או חלקו, בשווה כסף, יקבע המשלם לצורך הניכוי את סכום התשלום על פי שווי. פקיד השומה רשאי להגדיל או להקטין את הסכום.

לעניין זה, הוגדר "תשלום" כסכום ששולם כהשתכרות או רווח שאינו פטור ממס לפי צו הפטור (ראה להלן), בין אם שולם לאדם אחד ובין אם שולם לכמה בני אדם; ויראו לעניין זה כהגרלה אחת או כהימור אחד, לפי העניין, גם הגרלה או הימור ששולבו בהם כמה ניחושים וכן כמה הגרלות או הימורים שנעשו בטופס אחד.

בהודעה שפורסמה מטעם רשויות המס נקבע כי על שוויים של פרסים שניתנו לעובדים במסגרת יחסי עובד מעביד, יחולו הוראות סעיף 2(2) לפקודה (הכנסת עבודה) ומס הכנסה ינוכה על פי תקנות ניכוי מס במקור ממשכורת. כמו כן, על פרסים או הגרלות שהוענקו לספקים ונותני שירותים במהלך הפעילות העסקית, יחולו הוראות סעיף 1(2) לפקודה ומס הכנסה ינוכה על פי התקנות הרלבנטיות (שירותים ונכסים וכדומה).

יודגש כי בתקנות נקבע כי אין בהוראותיהן כדי לפטור מקבל מלכלול את התשלום בדין וחשבון על הכנסותיו.

האמור לעיל, יחול על תשלום כאמור, בין שמקורו בפעילות חוקית ובין אם לאו.

2. צו הפטור - צו מס הכנסה (קביעת סכום לעניין השתכרות או רווח מהימורים, מהגרלות או מפעילות נושאת פרסים), התשס"ג-2003

בצו שהוצא מכוח סעיף 9(28) לפקודה נקבע סכום זכיה שיהיה פטור ממס.

בצו נקבע כי סכום זכיה עד 54,960 ש"ח^(*) - נכון לשנת המס 2009 (להלן: "תקרת הפטור"), שהתקבל מהימור אחד, מהגרלה אחת, או מפרס אחד, שנעשו במסגרת חוקית, יהיה פטור ממס.

כאשר סכום זכיה, שהתקבל מהימור אחד, מהגרלה אחת, או מפרס אחד, עולה על תקרת הפטור אולם נמוך מכפל תקרת הפטור (עד 109,920 ש"ח), יהיה הסכום הפטור ממס בגובה תקרת הפטור פחות ההפרש בין סכום הזכיה לתקרת הפטור.

כאשר סכום הזכיה עולה על כפל תקרת הפטור, יהיה כל סכום הזכיה חייב במס.

כמו כן, נקבע כי סכום זכיה שנתקבל במסגרת הימורים, הגרלות או פעילות נושאת פרסים בלתי חוקיים, יהיה כולו חייב במס, ללא זכות לפטור כלשהו.

כהגרלה אחת, הימור אחד או כפרס אחד יחשבו גם הגרלה, הימור או פרס ששולבו בהם כמה ניחושים וכן כמה הגרלות או הימורים שנעשו בטופס אחד, והכל בין אם שולמו לאדם אחד או יותר.

(*) על פי הצו נקבע כי תקרת הפטור תתואם לפי הוראות סעיף 120ב לפקודה, כאילו היתה תקרת הכנסה כמשמעותה באותו סעיף.

16.9 ניכוי מס במקור מריבית ודיבידנד לאור תיקון 147 לפקודה

ביום 29 בדצמבר 2005, פורסמו ברשומות תקנות מס הכנסה (ניכוי מריבית, מדיבידנד ומרווחים מסויימים), התשס"ו-2005. תקנות אלו באו להחליף את הוראות סעיף 161 לפקודה שבוטל במסגרת תיקון 147 לפקודה, וכן את התקנות שהותקנו על פיו.

להלן עיקרי ההוראות המתייחסות לניכוי מס במקור מהכנסות מריבית ומדיבידנד שיחולו מיום 1.1.2006:

1. ניכוי מס מדיבידנד

א. תשלום דיבידנד מאת חברה ישראלית ליחיד תושב ישראל חייב בניכוי מס במקור בשיעורים הבאים:

(1) ליחיד שהיה בעל מניות מהותי בחבר בני האדם (משלם הדיבידנד) במועד קבלת הדיבידנד או במועד כלשהו בשנים עשר החודשים שקדמו לתשלום, למעט חברה שמניותיה רשומות למסחר בבורסה (בישראל או מחוץ לישראל) - 25%.

(2) ליחיד אחר, או ליחיד שהיה בעל מניות מהותי בחברה ישראלית שמניותיה רשומות למסחר בבורסה - 20%.

(3) לגבי דיבידנד שנקבע לו שיעור מס מוגבל לפי כל דין - לפי השיעור שנקבע.

ב. בתשלום דיבידנד מאת חברה ישראלית לתושב חוץ או לזכותו יחול חיוב בניכוי מס במקור על פי השיעורים המפורטים להלן:

(1) לגבי תושב חוץ שהיה בעל מניות מהותי בחבר בני האדם (משלם הדיבידנד) במועד קבלת הדיבידנד או במועד כלשהו בשנים עשר החודשים שקדמו לתשלום, למעט חברה שמניותיה רשומות למסחר בבורסה (בישראל או מחוץ לישראל) - 25%.

(2) לתושב חוץ אחר, או לתושב חוץ שהיה בעל מניות מהותי בחברה שמניותיה רשומות למסחר בבורסה - 20%.

ג. חלוקת רווחים מקרן נאמנות תהא חייבת בניכוי מס במקור בשיעורים המפורטים להלן:

(1) לגבי מקבל שהוא חבר בני אדם - שיעור מס החברות החל ביום התשלום.

(2) בחלוקת רווחים ליחיד מקרן נאמנות פטורה - 20%.

הוראות אלו לא יחולו בתשלום רווחים לתושב חוץ מקרן נאמנות להשקעות חוץ.

2. ניכוי מס מריבית

א. קופת גמל המשלמת ריבית ליחיד, תנכה מס במקור בשיעור של 20% לגבי ריבית המשולמת בשל סכומים שהופקדו אחרי ה-1.1.2006 ובשיעור של 15% לגבי ריבית המשולמת בשל סכומים שהופקדו לפני ה-1.1.2006.

ב. תאגיד בנקאי המשלם ליחיד ריבית ינכה ממנה מס בשיעור של 20% על נכס הצמוד למדד ובשיעור של 15% על נכס שאינו צמוד למדד, למעט אם הריבית פטורה ממס והוגשה על כך הצהרה במועד שנקבע בתקנה.

ג. (1) בכל תשלום אחר של ריבית ינוכה ממנה מס בשיעור של 20% לגבי נכס הצמוד למדד ובשיעור של 15% לגבי נכס שאינו צמוד למדד (למעט על תוכנית חיסכון בפוליסה משתפת רווחים).

(2) מתשלום ריבית ליחיד על איגרת חוב או מילווה מדינה שהוצאו או שהונפקו לפני ה-8.5.2000 (ובלבד שהריבית חייבת במס) ינוכה מס במקור בשיעור של 35%.

(3) סעיפים (1), (2) לא יחולו על ריבית המשולמת לתושב חוץ על מלווה מדינה ופטורה ממס בתנאים שנקבעו בתקנות מס הכנסה (פטור ממס לריבית המשולמת על מילווה מדינה), התשס"ה-2004 או על ריבית המשולמת לתושב חוץ על מילווה משלמת המדינה ופטורה ממס לפי הוראות צו מס הכנסה (פטור כללי ממס על מילווה במטבע חוץ שמקבלת המדינה), התשנ"א-1991.

ד. אף על פי סעיף ג' לעיל, תשלום ריבית יהא חייב בניכוי מס במקור בשיעור המס השולי לגבי יחיד ובשיעור מס חברות לגבי חבר בני אדם במקרים הבאים:

(1) לבעל מניות מהותי באותו חבר בני אדם משלם הריבית.

(2) ליחיד העובד בחבר בני האדם משלם הריבית, או למי שנותן שירותים או מוכר מוצרים לחבר בני האדם משלם הריבית.

(3) למקבל שהוא חבר בני אדם שאינו תושב חוץ.

3. תשלום המס שנוכה

תשלום המס שנוכה במקור בחודש מסויים, יועבר לפקיד השומה עד היום ה-15 של החודש העוקב, לגבי חייב שאינו מוסד כספי. מוסד כספי ישלם לפקיד השומה ב-1 בכל חודש וב-15 בכל חודש את סכום המס שניכה החל מיום התשלום הקודם.

4. הגשת דו"ח מיידי ודו"ח חודשי

חייב שאינו מוסד כספי יגיש לפקיד השומה עד ה-15 בכל חודש, יחד עם תשלום המס שניכה, דו"ח מפורט על סכום המס שניכה וכן על דיבידנד או ריבית ששילם גם אם לא נוכה מהם מס.

חייב שהוא מוסד כספי יגיש לפקיד השומה דו"ח על סכום הדיבידנד או הריבית ששילם וכן על סכום המס שנוכה מהתשלום. הדו"ח יועבר לפקיד השומה יחד עם סכום המס שנוכה.

5. אישורים אחרים

חייב שניכה מס כאמור לעיל, ייתן לכל מי ששילם לו דיבידנד או ריבית, על פי בקשתו, עד ליום 20 במרס של כל שנה, לגבי שנת המס הקודמת, אישור על הדיבידנד או הריבית ששילם לו וכן על שיעור המס שניכה.

6. תחילה ותחולה

תחולתן של התקנות המפורטות לעיל, הינו מיום 1.1.2006 והן יחולו לפי ההוראות אשר מפורטות בסעיף 20 לתקנות (ההוראות מפרטות את מועדי התחולה הרלוונטיים לגבי כל קופ"ג, תכנית חסכון, פקדונות, אג"ח, מלווה מדינה, נייר ערך זר וכו').

כמו כן, הריבית שהופקה, שנצמחה או שנצברה בתקופה מסויימת תחושב, לעניין זה, על ידי חלוקת הריבית על פי היחס שבין התקופות שבשלהן שולמה לבין התקופה שבה הופקה, נצמחה או נצברה.

16.10 הטבות לחברת הפקות ישראלית במסגרת החוק לעידוד הפקת סרטים בישראל – חוזר ניכויים מיום 26 באפריל 2009

ביום 26 באפריל 2009 פרסמה רשות המסים חוזר ניכויים בנוגע לחוק לעידוד הפקת סרטים הטומן בחובו הטבה אשר מוענקת לחברת הפקות ישראלית. בהתאם לחוק ולחוזר שבנדון, חברת הפקות ישראלית תהיה זכאית, במקרים מסוימים, להותיר בידה סכומים שניכתה מתשלומים ששילמה לנותני שירותי הפקה בישראל.

להרחבה בנושא ראה החוק לעידוד הפקת סרטים בישראל (חוזר ניכויים) אשר פורסם על ידי חטיבת שומה וביקורת של מס הכנסה ביום 26 באפריל 2009.

